

MATGES

40
CTMS.

Any I • Núm. 17

24 setembre 1930

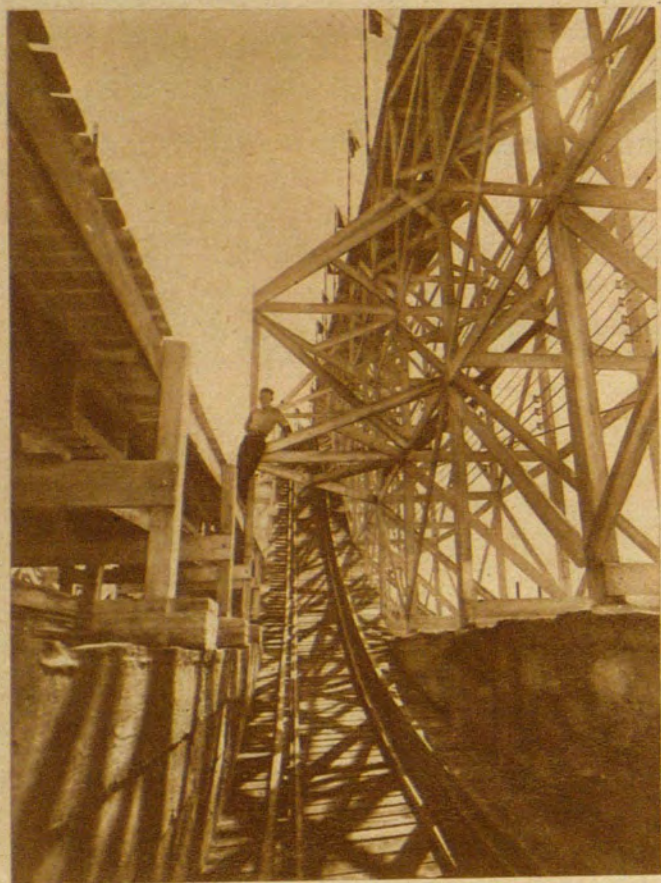
SEMANARI GRÀFIC D'ACTUALITATS BARCELONA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ LLIBRERIA CATALONIA PLÇA CATALUNYA 17

Els cignes
del llac Lemán
no tenen cap incon-
venient d'anar a cer-
car el pa a les matei-
xes mans dels ciutadans.
I això que el para-sol
que porta aquesta me-
na de mariner, és
per a espantar
qualsevol.

(Foto Keystone)

Maricel Park

Les atraccions més emocionants emplaçades
en el lloc més deliciós i fresc de la ciutat

MUNTANYES RUSSES BUG

(Última novetat en els Parcs Americans)

WICHING WAVES
SKOOTER - DISCOS
CASCADA - SKATIN
AEROPLAN S
TEATRE A L'AIRE
LLIURE i altres

Totes de gran emoció i alegria - Proveu d'anar-hi i hi tornareu

La millor forma de traslladar-s'hi és pel funicular de
Montjuïc, estació del Paral·lel, xamfrà Comte de l'Assalt
Bitllets combinats amb el Parc d'atraccions

Els que no utilitzen
NAFTALINA
en boles

veuen amb esglai
llurs robes arnades

FORMENTOR El Paradís de Mallorca

Tres dies d'estada al més senyorial Hotel
de la Mediterrània i excursions per 115 ptes.

SOL·LICITEU DETALLS a
VIATGES CATALONIA Rbla. del Centre, 37
Telèfon núm. 23252

SENYORES:

Si proveu les
cigarretes
refrescants,

les preferireu a totes les
altres cigarretes orientals.

MERZ

Català:

No
deixis
de
comprar
els
dilluns

LA RAMBLA
DE
CATALUNYA

Informacions
Reportatges
Sport - Política

CANONS FANALS

a bon preu i per sempre

**FORMIGO
CENTRIFUGAT**

BUTSEMS

BARCELONA ~ MADRID

DETALLS I REFERENCIES GRATIS

Deu anys a Rússia

ANDREU NIN, el braç dret de Trotzky, torna a Barcelona

I sembla que, entre la seva muller i les dues filles, Barcelona ha obtingut un gran èxit. A les dues nenes el viatge en imperial per la Rambla i el Passeig de Gràcia els ha robat el cor. A la seva muller, a part de la Rambla, li han fet molta gràcia els «pianos de maneta» i els «vigilants». Andreu Nin, després de deu anys d'estada a Rússia, ha vist Barcelona amb un ull una mica eternit.

El mar l'ha anat a veure a la platja de Badalona. És sobre la sorra d'aquesta platja que hem sentit la rialla d'Andreu Nin, que no ha perdut frescor, i el seu català que no ha perdut gens de barcelonisme... Deu anys a Rússia, en plena lluita, són alguna cosa. Andreu Nin ve convertit en un personatge una mica llegendari. Fa desil·lusió de veure'l així amb americana. On és la brusa russa? Sota aquest sol, no gosem demanar l'abric de pells. Nin parla de Rússia. I quan diu «casa seva», en rus, a la seva muller, ni ella ni ell no saben si parla de Moscou o de Barcelona.

Penso en rus. — No ho creieu? — ens diu — Tampoc no ho creien els metges russos que hi havia al meu voltant després de la quarta operació.

Andreu Nin, vestit amb la brusa russa al seu despatx de Secretari de la Internacional de Moscou

Déieu que era un home una mica llegendari? Si no això ben bé, és ben cert que faig les coses en gran. Per exemple: en dos anys m'he fet operar quatre vegades. No és un record? I bé; a més del cirurgià que va operar-me — un dels millors del món —, hi havia tot d'altres metges a la meua vora, els uns amics, els altres per veure el «meu cas». Jo era això tan horrible que els metges en diuen «un cas». El més amic, per esbargir-me el dolor, em deia:

— I vós, Nin, que sabeu tantes llengües, en quina llengua penseu?

— En rus, us ho asseguro.

— Doncs us erreu; penseu en la vostra llengua materna.

— Podríeu donar-me una prova d'aquesta tesi?

— Quan vulgueu.

— Veiam: la llengua en què parla un home, quan reprèn la paraula després d'un estat de subconsciència, és la llengua en què pensa?

— Evidentment.

— Doncs feu-me el favor de demanar a la infermera en quina llengua he dit les primeres paraules, després del cloroform.

— Les ha dit en rus — testificà la infermera.

— Enyoraré molt Rússia — ens diu —. I si us digués que ja l'enyoro ara.

— Què enyoreu més? — li hem demanat.

— Tot.

— Hi tornareu?

— Hi tornaré, és clar, però no a viure-hi. I això que em sento lligat a les seves inquietuds, als seus dolors, al seu destí.

Rússia vista de la vora. — ¿Voleu que us parli de Rússia? Em demaneu anècdotes? He de dir-vos, primerament, que no sabria parlar anecdòticament d'aquest país. Rússia és una cosa molt sèria. Es tracta d'un país que va creant-se a força de dolors i de crims. De «crims» polítics — vull dir — com és ara la deportació de Trotzky. He de dir-vos, d'altra banda, que la impressió que us dóna el país és d'una normalitat absoluta. Hi ha, naturalment, les dificultats que implica l'estructuració. És, sobretot, un país que va renovant-se amb una velocitat vertiginosa. Deu anys a Rússia són com deu anys a Amèrica. Fa cosa d'un mes que en sóc fora i ja no goso parlar-ne. Una pila de coses ja no deuen ésser tal com vaig deixar-les. Ja hi ha inquietuds noves, problemes nous. Per donar-vos una idea d'aquest procés, us diré, només, que els autors de després de la revolució han recreat el llenguatge. Un autor que conegués perfectament el rus clàssic no podria pas traduir un autor d'avui. Per l'òpera, en canvi, fa l'efecte que no ha passat la revolució; el cinema sí que se n'ha aprofitat. El teatre, sense cap aportació nova, estrictament literària, desvetlla l'afany d'un muntatge nou, d'una representació impecable, cosa no pas nova en el teatre rus, on la part essencial és el conjunt, res de *vedettes*. Hi ha actors que fa vint-i-cinc anys que treballen en una mateixa compa-

Després de deu anys d'estada a Rússia, Andreu Nin es fa el primer trajecte a la moda occidental. Ja podem perdonar-li, doncs, aquest clàssic somriure de satisfacció de l'home que estrena un vestit nou

Andreu Nin, al despatx d'«Edicions Proa», fa projectes editorials amb el director, Joan Puig i Ferrer

nyla. La dona, sense la submissió econòmica al marit, ha estat, definitivament emancipada per la revolució...

Com viu Trotsky? — Trotsky, que és tot un home, i un revolucionari insubornable — encara que ho pinyin al revés — creu que la seva deportació és — només! — una etapa. No té importància. En la illa d'Alma Ata on viu, pràcticament presoner, vigilat del matí al vespre, Trotsky fa llibres. Es lleva a les cinc i comença a dictar. Després pesca — no amb canya, que no fa per a ell — sinó amb xarxa. La policia l'acompanya, fins i tot, a pescar.

— Jo que he nascut per a treballar — em deia — jo, que sóc essencialment home d'arxiu — ja ho veieu? — m'he passat la vida fent tres revolucions i estades a la presó... Probablement — diu Andreu Nin — traduiré al català la seva autobiografia per a «Edicions Proa».

— I la posició de Gorky? — demanem a Andreu Nin —. Els seus contactes oficials l'han perjudicat. Com a escriptor, qui el discutiria? Però com a home ja no és indiscutible a hores d'ara. Màxim Gorky vol dir Màxim l'Amarg. Ara li diuen Màxim el Dolç...

Què és? On és Catalunya? — Pilnack, l'escriptor rus, fins fa pocs mesos no havia pas pogut respondre cap d'aquestes dues preguntes — diu Andreu Nin —. Ara que ho sap, — perquè jo vaig contar-li — no es cansa de lluir la seva descoberta. — Velam — de mana als seus amics — Què és? on és Catalunya? No hem de fer-nos la il·lusió que els altres tinguin una erudició geogràfica tan vasta. Pilnack aleshores fa l'home. Diu la llicó que ha après de mi: quatre gotes d'història, tres de geografia. Tot plegat, un resum de manual ben apreciable. De vegades llegeix en els ulls dels seus interlocutors una sorpresa tan extraordinària que fem que deixin de creure'l. I busca el testimoni. Em pren per les espatlles i m'exhibeix. — Mireu: perquè veieu que no és un país imaginari, aquí ténia un català. Eh que ho sou?

Pilnack està gelós de la gran troballa i li fa una il·lusió, una mica pueril, de pensar que és el primer autor modern rus que serà traduït a aquesta llengua nova per ell. (Es tracta de la seva novel·la «El Volga desemboca al Mar Caspi», que he traduït per «Edicions Proa».

Professor de Català. — Durant aquests deu anys amic Nin, heu seguit les nostres coses?

— Els primers anys no. Aquests darrers temps he rebut diaris, llibres i revistes... A propòsit, deixeu-me contar que hi ha a Riga una societat d'estudis «Hispano-americans». Una vintena d'erudits hi aprenen el castellà, llegeixen literatura. Hi ha, tanmateix, un professor que coneix el català. Entenem-nos. Parla un català medieval «lo pus bell catalanesc del món». Sap Ausias March de memòria. Jo, és

clar, per patriotisme, havia de resignar-me a sentir-ne cada dia un recital... Un dia vaig donar-hi una conferència. I sembla amb eficàcia. Tot seguit una vintena d'aquells erudits van posar-se a aprendre el català. Desentafuraren diccionaris. Vaig deixar-los llibres. N'hi ha que han avançat molt. Entenen Carner, per exemple. Un dia van demanar-me:

— No ens voldreu impressionar un disc per sentir el català viu?

— Vaig dir-los uns fragments d'En Carner i un diàleg de «El Cercle Màgic». Un altre dia tornen:

— ¿No ens cantarieu unes cançons per veure com sonen?

— No tinc bona veu, però us vull complaure.

I vaig cantar-los unes cançons populars. I ara ve el bo. El lector d'Ausias March no va entendre ni un borrell de la prosa ni de les cançons.

El viatge de tornada i un casament repetit. — El meu viatge de retorn sembla conjuminat pels qui em deportaven per donar-me una dosi — una mica massa carregada! — d'aventura. Feia quatre mesos que jo volia sortir de Rússia. Em feien passar amb romanços. Però, a la impensada, el dia 11 d'agost em ve l'expulsió. No vaig ésser l'únic. Acusats de contrarrevolucionaris, els uns van anar, deportats, a Sibèria. D'altres a la presó i encara hi són. Trotsky i jo vam ésser — només! — deportats. Em donen quinze minuts de temps. Faig la maleta. Dic adéu a la dona i a les

criatures. Ells es queden. Me'n vaig sol. Em porten a la frontera i cap a Letònia. Hi arribo amb les mans a la butxaca. Sense documents no s'obre la frontera. I em tornen a Rússia en un tren de càrrega. Vaig passar la nit a la presó. A l'endemà em porten a la carretera. Arriba un camió i en baixen la meua dona i els meus fills. Què ha passat? La meua dona, amb un coratge molt rus, així que vaig ésser fora va dir que mataria les criatures i que ella es suïcidaria després. L'amenaça va fer impressió. El jutge va fer-la vigilar estretament. Al capdavant va dir-li: — Voleu seguir-lo? I va fer-li signar un document en el qual constava que era voluntàriament que partien. Des de la carretera, a mi i als meus ens tornen a deixar al tren. A la frontera letona no ens volen. Altra vegada cap a Rússia, en un altre tren de càrrega. A les meves criatures — sempre hi ha compensacions! — la cosa els feia molta gràcia. A l'estació russa enviem la nota gran — 7 anys — com a emissari. L'estació era plena d'agents de la Guepeon. Van instal·larnos, finalment, en un vagó de segona dels que hi ha a les vies mortes. Vam passar-hi dos dies patint fam. Finalment — ja ens ho teníem guanyat — ens deixen entrar a la frontera letona. Érem a un país reconegut. Així, doncs, ni la dona era la meua dona ni els fills eren els meus fills. Per continuar el viatge havia de casar-me de nou. Al cap de vint anys de casat vaig tornar-hi. La meua dona es mereix ben bé dos matrimonis.

M. FONT (FOTOS CASAS)

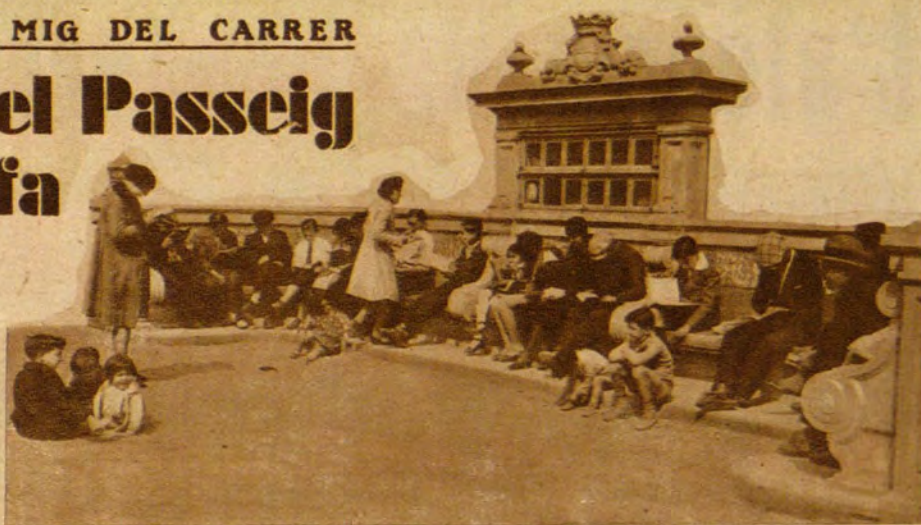

La família Nin — catalano-russa. — Nin, amb la pipa, que no ha abandonat durant deu anys; la mare, que l'ha esperat a Barcelona; les dues filles: Nora, que sembla catalana; Ida, que és ben bé russa i Olga, la muller d'Andreu Nin

El bibliotecari del Passeig de Sant Joan, fa declaracions

UNA de les coses més belles i edificants de Barcelona, és la Biblioteca pública del Passeig de Sant Joan. Per palesar-ho, només cal que hi feu una visita. Hivern i estiu, aquest lloc és visitat per tota mena de gent. I no us penseu pas que s'hi vagi a badoquejar i a perdre temps en aquest lloc, no. Hi veureu des del rentista panxacontent que s'embadaleix amb les obres de Campoamor, a l'obrer que aprofita uns moments de lleure per a sadollar-se de tots aquells coneixements que la manca de temps i de posició social no li han permès adquirir. Aquesta Biblioteca consta d'uns centenars de volums triats entre els més corrents i més assequibles al poble. Potser són pocs, i la varietat hi és encara deficient. Alegrem-nos-en, però, i procurem estimular l'edificació de nous llocs com aquest. La disposició i classificació de volums està feta amb traça i enginy, i d'una manera, sobretot, molt fàcil, tant pel llegidor com pel bibliotecari. En uns armaris de pedra, i assenyalats amb unes lletres de l'abecedari estan classificats els llibres. Uns bancs de mosaic a banda i banda. Uns catàlegs penjats damunt de cada un d'ells, on hi cerca el lector l'obra que desitja, ja

La quasi totalitat de lectors són gent jove

sigui cercant-la per enumeració de matèries, autors, o d'obres. Quan té el que desitja s'anota el número que porta i la classificació de la lletra al qual pertany. D'aquesta manera l'operació es fa amb una meravellosa senzillesa.

—Hi ve molta gent a llegir?—preguntàrem al guarda encarregat de la biblioteca.

—Sí, molta, encara que amb aquests

nosaltres—deu passar que amb un horari així els obrers que treballen fins a les sis de la tarda no hi poden venir, quan encara podrien aprofitar un parell d'hores... N'hi vénen alguns ací?

—Força, sobretot els que tenen les tardes lliures, els convalescents, i els que han sofert algun accident de treball. La biblioteca és un bon esbarjo, i n'hi ha que hi passen el dia sencer.

Un nen d'uns deu anys s'atansa tot vergonyós.

—¿Vol fer el favor de donar-me un llibre?

—Quin llibre vols? Que no has mirat el catàleg?—li diu somrient el guarda.

—És que no sé quin triar...

—I bé, quina mena de llibre voldries?...

—Un que sigui ben bonic—diu tot il·lusionat—

Que hi hagi força «sants».

El guarda obre un de-

El gust per la lectura triomfa de tots els sorolls del tràfic ciutadà

mesos de xafagor se'n ressentí una mica. Si l'horari fos canviat, és a dir, s'allargués més per la part del vespre, molta més n'hi hauria.

—I aquest horari és?..

—Des de les nou del matí a les cinc de la tarda. A l'hivern, no diré jo que sigui una hora esbarriada, però el que és a l'estiu, no va gaire bé. En primer lloc, perquè la calor en aquestes hores es fa insuportable, i en segon, perquè quan ve l'hora més bona, que són de les cinc en

a munt, la biblioteca es tanca.

—I és clar—fem

partament destinat a llibres d'infants. Treu els «Contes» d'Andersen.

—Té, i no l'espatllis.

El noi marxa tot content, s'asseu a un banc i comença a fullejar febrament.

—Per a fer aquesta feina es necessita ésser guarda i mestre de minyons alhora. No saben pas mai el que volen, a vegades fins m'han demanat obres de Balmes...

—Ací, d'un cap de dia a l'altre hi deuen veure desfilar una colla de gent diversa...

—Sí, la majoria de gent que concorre a la biblioteca és gent jove.

—I de llibres no en desapareixen?

—No, en això estem de sort. En contra el que molts opinen de la incivilització actual, el que passa ací és ben al contrari. Tornen els llibres i els saben respectar.

Hem vist que l'entretenem massa. Tres lectors s'estan impacientant.

—Perdoni—ens diu—cal no fer esperar aquesta bona gent.

—Teniu raó—fem nosaltres—el temps és or.

En aquest cas, més que mai, el proverbi anglès hi és com l'anell al dit.

(FOTOS DE CASES)

ANGEL PONS I GUITART

El bibliotecari entrega el llibre que li demanen. Un llibre bastant considerable, perquè es pot veure...

L'alegria de les terrasses de cafè

Les terrasses del Paral·lel, bullicioses i democràtiques...

Les agències del turisme que tenen cura de fer la propaganda de Barcelona podrien agafar, entre altres, aquesta divisa, per als seus cartells: *Barcelona, la ciutat en la qual tot l'any hom pot estar-se a les terrasses dels cafès*. No es pot negar que aquesta invitació al turisme internacional és suggestiva i rigorosament exacta. Els barcelonins, per la seva banda, treuen tot el partit possible d'aquest privilegi que els ofereix l'amabilitat del clima. Estiu i hivern les nostres terrasses de cafè es veuen concorregudíssimes i encomanen una animació i un colorit extraordinari als carrers de la ciutat. En els mesos de calor, sobretot, hom bat tots els records. La cortesia municipal permet als cafeters d'ampliar fins l'infinit les seves terrasses. És clar que això, de vegades no acaba d'entusiasmar del tot els peatons de les voreres que es troben amb un espai cada dia més reduït. Però el malhumor passa de seguida en pensar que un dia, o potser mitja hora més tard, el ciutadà passarà de la categoria de transeünt a la de consumidor de qual-sevol terrassa, i aleshores, és evident, el punt de vista varia d'una manera molt notable.

El color de les terrasses. — Del cap d'amunt del Passeig de Gràcia, passant per la

Plaça de Catalunya i les Rambles, fins al Paral·lel, les terrasses ofereixen tota una gamma de colors. Varia el públic, varien les begudes i fins varien les hores d'animació. Al final del

Passeig de Gràcia, l'Olimpí Bar i a càrrec de Riera s'alternen el prestigi de la presència gairebé constant del gran Santiago Rossinyol. A la nit, els noctàmbuls són una curiosa barreja d'intel·

La del Cafè de la Rambla, burgesa i reposada

La terrassa del Colón, la més brillant de Barcelona, no agafa tot el seu prestigi fins a l'aperitiu del vespre

lectuals, gent de món i senyores del mig món. Passeig de Gràcia avall trobem el Terminus, amb els seus aut. mobilitats i els clients frenètics que sempre estan a punt de perdre el tren. Després, l'Orxateria Valenciana, tradicional, honesta i familiar, amb senyores reposades, filles precioses per casar i una deplorable absència d'alcohol sobre les taules.

I ja som a la Plaça de Catalunya amb la famosa terrassa del Colón, la més internacional i la més brillant de Barcelona. Al migdia, la penya dels artistes amb En Lluís Plandiura al front prenent aperitiu barrejat amb fetge de pintor mediocre. Al vespre, aquesta terrassa agafa una qualitat de primer ordre. En un moment donat creurieu que s'hi han donat cita totes les senyores boniques de Barcelona. Olor de cock-tail, de benzina, de sedes i de pentinats

El punt diferencial.— Cal advertir que la cosa que s'assembla més poc a una terrassa de cafè vista de dia, és la mateixa terrassa de cafè vista

La de la «Maison Dorée», que cada dia creix una mica

de nit. A la llum del sol, el passavolant improvisa i amb la seva

manca de disciplina pot tirar per terra el conjunt de terrassa més reeixit. Des que es comença a fer fosc la clientela de les terrasses és més fidel i homogènia. Tot són cares conegudes i de fet, les terrasses constitueixen un oasi de familiaritat dintre el gran desert de la indiferència metropolitana i el millor punt de vista per a contemplar el film de la vida ciutadana.

Les terrasses tenen també les seves hores, ben variades, ben diferents. Fins fa uns quants anys, l'hora dita del cafè dominava d'una manera impertinent sobre les altres. Eren aquells temps venturosos en què per la manca d'imaginació permetia de creure als ciutadans que al cafè només s'hi podia anar a prendre cafè — tal com el seu nom indica, que diria En Pujols.

J. M.

brillantíssims. És dintre aquesta atmosfera carregada d'essències i de 1930 que Josep Maria de Segarra cova els pirotècnics «apertius» de la segona pàgina de *Mirador*.

Més enllà, la terrassa de «La Lluna» amb aquella punta d'inconfort i de grassa democràcia. Després, la terrassa de la «Maison Dorée», de la qual podreu saber on comença però mai on acaba. Cada dia creix una mica més i cada dia hi van més periodistes valencians i més actors del teatre castellà. I encara la terrassa del «Catalunya», plena d'esportius, de la cabellera del violinista Costa i de les barbes de D. Pere Rahola.

A la Rambla, les coses ja canvien. El Cafè que porta el nom de la gran via conserva encara el perfum de la Plaça de Catalunya. Més avall, les terrasses agafen el mateix color i la mateixa varietat de la Rambla. Hi veureu un pagès de la Vall d'Aran entre dos turistes alemanys i un matrimoni de Badajoz. De totes maneres, des del Pla de la Boqueria fins a la Plaça del Teatre, el públic ja es va precisant una mica, en el sentit que dominen una gent amb cara de noctàmbuls que es lleven de matí.

Per les terrasses del carrer Nou hom hi signa els contractes de totes les ballarines que fan les delícies dels dissabtes i diumenges comarcals. Al Paral·lel, domina de ple la democràcia.

Hi ha els admiradors d'En Roure i l'Amichatis, les *niñas del conjunto* que s'esperen per entrar a l'assaig de qualsevol revista, una pela de cindria sota de cada taula i uns cirabotes que se saben de cor els títols i la data de l'estrena de totes les sarsueles espanyoles.

(FOTOS ESMEN)

L'Orxateria Valenciana, tradicional, honesta i familiar

Melons valencians del Prat

És molt còmode això de menjar-se un meló gelat i saber que el meló ha d'ésser dolç, perquè, naturalment, tot el mèrit d'un meló radica en la dolçor.

Ara, si us heu de triar el meló ja no ho trobareu tan còmode. Triar un meló és una feina molt difícil i a més hi ha poquíssimes persones que ho sàpiguen fer. Generalment quan un hom va a la fruiteria ja demana «un meló assegurat», i el més bo és que tenen la barra de vendre-li — un meló assegurat — això que humanament és impossible perquè el meló és una capsa tancada que ningú sap el que hi ha dins.

Després els apilen en llargues estibes...

Hi ha una mena de senyors que triar un meló és per ells una de les distraccions més estimades. Van a la fruiteria i comencen a sospesar-los tots. «Aquest?», li apunta el venedor, però el senyor el torna a sospesar i l'apreta amb el dit gros: «No, aquest no estaria bé fins demà passat».

Hi ha vertaders maniàtics amb els melons, des del «perit melonaire» com podríem nomenar a aquest senyor que els apreta amb el dit gros, fins a les persones que si en obrir un meló no els resulta dolç s'entristeixen i tot. L'altre dia en una fruiteria molt coneguda de Barcelona un senyor protestava i feia càrrecs al dependent:

— Aquell meló que em vàreu vendre ahir sortí una veritable carabassa. Sou uns poca-penes i uns desconsiderats.

El dependent li donà les seves raons: És que encara no estava ben bé al punt. Però el client no l'escoltà pas i es posà

a cridar i a haver-se-les amb el pobre noi que a la fi s'excusà amb aquests mots:

— Veurà, després de tot, jo no hi era pas dins del meló.

I encara amb aquesta raó tan convincent no es va calmar i se'n anà rondinant.

— Es veu ben bé que en aquest món ningú ocupa el lloc que li pertany.

...

A més la nostra mania amb els melons passa dels límits en tota forma.

— Ja és valència aquest meló?

— Ja ho crec — ens assegura el venedor —, aquest mati mateix han arribat d'Onteniente.

I ens enduem el meló i ens el mengem tant satisfets creient que aquell mati ha arribat de València i resulta que el meló en qüestió ha estat collit a qualsevol camp del Prat.

Els melons valencians tenen fama arreu del món, però amb la fama sempre passa el mateix i així resulta que són igualment saborosos els melons que collim a Barcelona.

Ara que n'és el temps i que amb la calor va bé de refrescar-la gola amb una tallada de

Els posen en els carros, en cara una mica verds, perquè no es perjudiquin amb el tontoll del viatge

La collita en un melonar del Prat

meló, podríem fer unes quantes fotografies de melons, pensàvem l'altre dia. I pensat i fet.

On trobaríem un melonar?, vam preguntar. I ens van emmenar cap al Prat.

Deu quilòmetres de carretera vam tenir de recórrer per tal de trobar un melonar.

El sol batia de ple a ple. Una colla d'homes s'estava de cara a terra collint els melons que anaven apilant i fent-ne unes estibes llarguíssimes, a punt de carregar.

La feina d'aquests homes és ben pesada tanmateix; des que surt el sol fins que s'amaga s'estan de cara a terra descolgant els melons. Duen uns barrets de palla molt amples, però res hi val amb el sol i a desgrat dels barrets tenen la pell que de tan colrada sembla negra i suen a raig fet.

— ¿Com es coneix si un meló és dolç o no? — els pregunto.

Els se'n migriuen:

— Oh! això no es coneix si no tastant-lo. Això és impossible — responen convençuts.

— Només es pot co-

néixer si són madurs amb el pes i apretant-los per veure si cedeixen i encara de vegades hom si enganya fàcilment.

El company Esmeu tira unes fotografies. Jo rondino de la calor que fa i mentre ell prepara els clixés m'entretinc tocant uns melons.

— Aquests encara són molt verds — em diuen — quan els collim encara triguen a madurar set o vuit dies, almenys.

— Ah! amb això no s'hi val, perquè madurats a la planta han de resultar molt més saborosos, indubtablement.

— Si, està clar, però si els collim massa al punt, passa que entre el trontollar del carro i la descàrrega quan arriben a Barcelona ja estan plens de macadures i llavors la gent no els vol. I entre verds o madurs hom els prefereix sempre una mica verds perquè massa madurs els refusen.

Un moment de repòs, en mig de la feina. Els collidors es mengen un meló, un meló que no falla mai

El mercat central del Born on es realitza tota la compra-venta dels melons valencians del Prat

Hi ha una mena de melons que sempre semblen verds per més madurs que siguin. D'aquests melons se'n diu *tendrals* i són de llavor valenciana que és la millor que hi ha al món, no cal pas dir-ho.

— ¿I tots els melons que hi ha en aquests camps són de llavor valenciana?

— Gairebé. Tenen més sortida. La gent en demana sempre. Ep, sempre potser no, perquè l'any passat, per exemple, tots els melons d'aquests que se'n diuen «valencians» es quedaven a les parades i a les fruïteries podrint-se i la gent no en comprava ni un perquè va circular la nova de que un microbi havia minat un melonar valencià dels més famosos i els melons que en sortien havien produït intoxicació a les persones que se'ls havien menjat. Tot plegat, fou una falsa alarma

Democràcia...
Una tallada
de meló o de
cindria, per
deu cèntims

però serví per desprestigiar una mica els melons valencians i quan menys per fer-nos malbé la venda d'una temporada. La gent té tanta por!...

— ¿I vostès quan s'han de menjar un meló l'agafen d'aquests d'aquí de les estibes?

— I cal! Cada cop que tenim set en triem un de ben maduret, d'uns quants que ja en deixem a pos-

ta i el tallem i ens el mengem.

I deixant-nos amb la paraula a flor de llavi se'n va anar i retornà amb un melonet deliciós de color de verd bronze i amb un no res el va tallar i ens en va oferir una tallada.

— Tingui'n, tasti'n.

El meló, en veritat, era dolç com una mel.

— Caram, em pensava que era impossible endevinar-los.

— Tant com impossible, s'excusa ell...

— De bona gana ens n'enduriem un parell cap a casa si no fos que ens fa por el pes i el sol que bat de ple en ple els deu quilòmetres de carretera que hem de tornar a caminar.

De totes maneres amb la seguretat d'encertar sempre un meló com el que ens acabem de menjar valdria la pena d'estudiar la manera de poguer

anar als melonars del Prat amb una major comoditat.

¡Qui sap, potser a Canudes li interessaria alguna combinació! R. M. ARQUIMBAU

FOTOS
ESMEU

S'aixeca la cortina

Cada any per aquest temps es renova l'etern interrogant de l'èxit de la temporada teatral.

Intervius, projectes i comentaris són el tema obligat a la respectiva secció de la premsa.

Enguany quatre teatres obriran les portes per a representar català. Són els quatre teatres que és mantingueren fermes durant tota

La nova temporada de teatre català

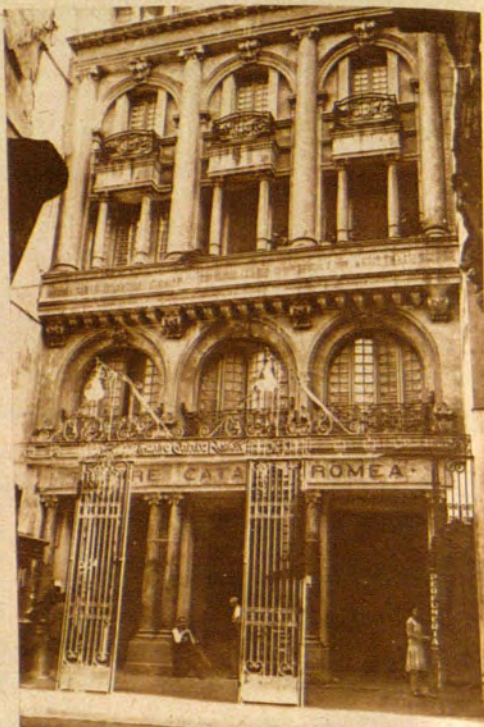
la temporada. Afortunadament, els nostres empresaris es proposen fer front a totes les escomeses que se'ls presentin.

El teatre, en general passa una crisi seriosa. Crisi: serà potser d'actors, d'autors, o d'assumptes, de tot això plegat, però la paradoxa sembla més versemblant dient que n'és el cinema la causa. El cinema cada dia guanya terreny a la seva evolució d'espectacle d'ombres mudes a la vivacitat parlada.

Mireu sinó la desfeta del teatre líric. Cada dia un nou teatre on la sarsuela, l'opereta o la revista hi era cultivada, cedeix el lloc al cinema que amb les seves sonoritats va captant més adeptes. Però, el curiós en aquest descens al teatre i augment del cinema és la constatació de l'èxit en els films, des que aquests van adaptant-se més i més a l'art de Talia.

Avui el cinema no demana solament dones boniques i actors amb apariències de Brumel, no; cerca actrius i actors de veu sonora i dringadissa. Al revés d'abans; ara el factor veu és l'essència de l'actor cinematogràfic.

Així és una esperança. El cinema s'apropa

al teatre, absorbeix els homes de teatre: els actors, els autors i fins els escenògrafs. I el teatre cada dia s'apropa més al cinema. Les comèdies d'avui, com més va, més s'assemblen als films; els autors fins i tot les anomenen pel·lícules.

Enguany, però, que a Barcelona sembla serà l'any del cinema, nosaltres podem assegurar que el teatre no quedarà enrera.

A l'Espanyol

La catedral del vodevil i comèdia melodramàtica, al Paral·lel; El fogar d'En Santpere, ha aixecat el teló presentant un nou sainet de l'Alfons Roure.

Aquest any el títol de la producció de l'afortunat autor de «La Reina del Mercat», és revolucionari, segueix el temps, l'ocasió no deu menysprear-se, se'n diu: «¡A l'arma, a l'arma, fills del poble!»

Al Talia

Sots la direcció artística d'En Fontanals i l'escènica d'En Barbosa, el Talia també ha començat la temporada, el divendres, dia 19, el mateix dia

Carles Soldevila llegint la seva obra *Mecenes*, a la companyia del Novetats. A l'esquerra de l'autor, el director Carles Capdevila.

Un dels darrers assaigs de *Quina llàstima de xicot!* al Romea. L'autor, Avel·lí Artís, assegut al mig de l'escenari, contempla l'escena que fan En Ventayols i En Vinyes. A primer terme, a mà dreta, Pius Daví i al seu darrera, Maria Vila.

que l'altre teatre del Paral·lel obria les seves portes. La companyia al cap de la qual figura Enriqueta Torres es presentà al públic amb una obra del gènere anomenat alegre, un vodevil de Carles André.

Al Romea

El degà dels teatres catalans, ha començat també la temporada. El vell casal, com diuen, del carrer de l'Hospital, ve continuant la tradició del teatre català.

Enguany, l'Artís ha estat el distingit amb els honors d'inauguració de la temporada.

«Quina llàstima de xicot», aquest és el títol de la divertida comèdia de l'Artís. Una comèdia en la que l'empresa s'ha acreditat amb la presentació, i en la que la companyia de la Vila i en Davi s'hi ha lluit de debò.

A Novetats

El dia 1 d'octubre, s'inaugurarà la temporada. Carles Soldevila, l'exquisit autor, ha escrit una comèdia en quatre actes i cinc quadros que l'anomena «Mecenes».

La companyia integrada per prestigiosos elements, actuarà sota la capacitada direcció d'en Carles Capdevila.

Autors

Els quatre teatres, es repartiran la producció dels nostres autors. Molts d'ells estrenaran en tres teatres, palesant-se així que no hi ha manca de producció, almenys en el que es refereix a quantitat.

Vegeu els noms: Artís, Soldevila, Sagarra, Josep M.ª Folch i Torres, Lambert Escaler, Josep M.ª Planes, Millàs-Raurell, Amichatis, Adrià Gual, Amadeu Vives, Manuel Fontdevila, Francesc Madrid, Gastón A. Màntua, Agustí Collado, Santiago Rossinyol, Bonavia i alguns altres.

Aquest any faran el seu debut com autors dramàtics: en Joan Mingué, a Novetats; en Domènec Guansé, al Talia, i el que signa aquesta informació, a Romea.

A tots els teatres catalans de Barcelona ens seran donades a conèixer traduccions; les millors obres del teatre estranger, traduïdes per gent bregada en la feina.

Un projecte de l'empresari de Romea

El senyor Pérez de Rosas, l'actiu empresari de Romea, ha projectat la creació d'un «Premi Guimerà», premi que s'adjudicaria en estímul de la producció, als novells autors dramàtics.

A aquest fi s'ha dirigit a la Comissió de Cultura de l'Ajuntament demanant una subvenció.

Fins ara, no n'hem pogut saber la resposta.

«Mot de la fin»

Aquest el posarà el públic, el nostre públic, al que sols demanem el màxim de respecte i d'entusiasme pel nostre teatre, ja que aquesta és una de les millors maneres d'enfortir la personalitat catalana.

MIQUEL JOSEP I MAYOL

(FOTOS CASAS)

Un moment de l'assaig de *A l'arma, a l'arma, fills del poble...*, d'Alfons Roure. El director i empresari de l'Espanyol, Josep Santpere, dirigeix, assegut a l'esquerra de l'apuntador.

Un moment de descans de la companyia del Talia, a l'hora de l'assaig. Darrera l'apuntador, es veu August Barbosa, director de la companyia i, al fons, la primera actriu Enriqueta Torres.

Un monument dramàtic

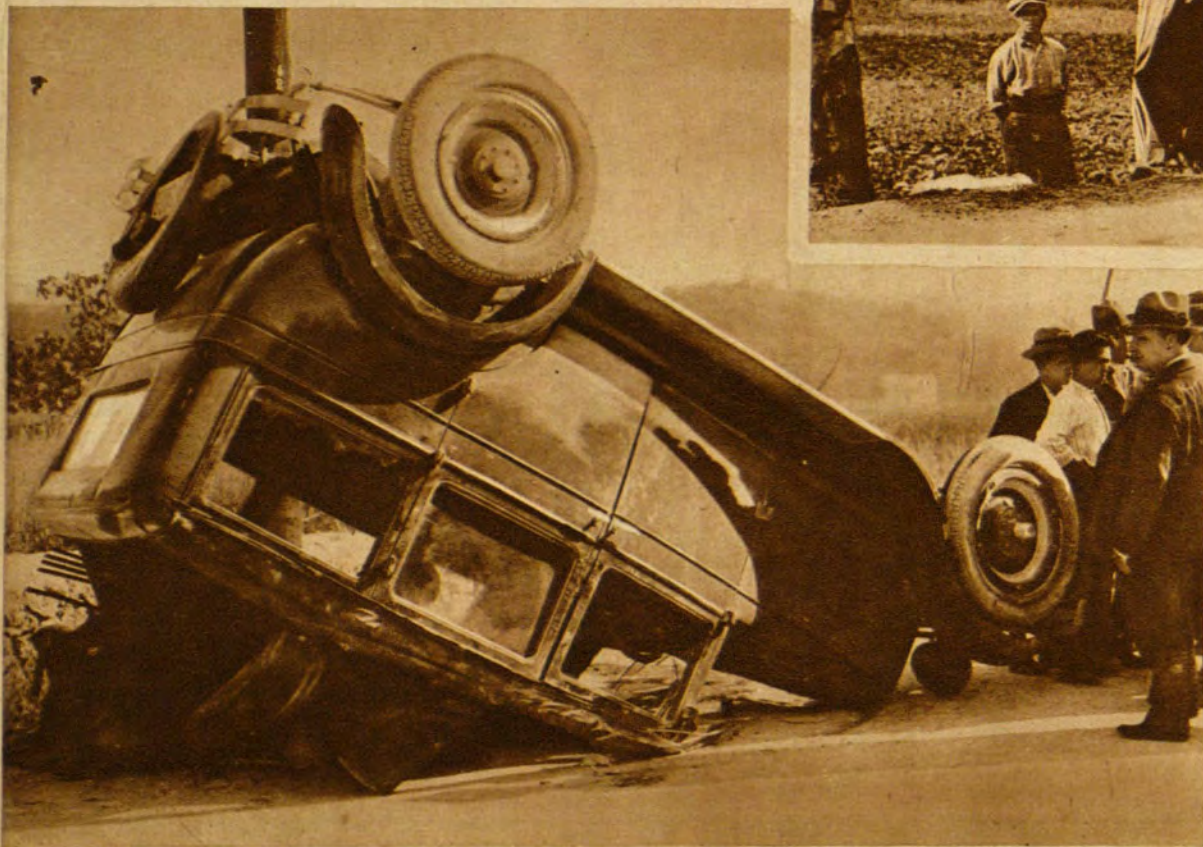
En les carreteres dels Estats Units s'aixequen, de tant en tant, uns dramàtics monuments: un munt de pedres aguantant un cotxe completament destrossat. L'Estat americà té cura de l'organització d'aquests testimonis vius dels perills de les audàcies automobilístiques. Són un crit a la prudència molt més eficaç que no pas mil cartells plens de recomanacions o d'anuncis de càstigs. En certa manera, les fotografies que publiquem en aquesta doble pàgina poden tenir una eficàcia semblant. També, com els monuments americans, podrien passar-se de tot comentari.

El preu del luxe

Per la seva banda, els diaris anglesos i francesos publiquen tots els dilluns un resum dels accidents i les desgràcies ocorregudes el diumenge per les carreteres. En aquesta època de l'any en què el turisme automobilístic assoleix el seu màxim moviment, els diumenges són particularment fatals.

En créixer la circulació, l'automobilisme dominical s'apunta noves víctimes. Vint-i-cinc, trenta, quaranta morts per setmana... Ben mirat, la Humanitat paga ben car el luxe de l'automòbil.

¿Però — sempre hi ha un però — aquests accidents són absolutament inevitables? L'estadística es mostra més aviat pessimista en aquest sentit. L'augment d'automòbils ha anat sempre lligat estretament amb l'augment d'accidents. La mort vol el seu tant per cent sobre els reis de la carretera. I, posat a cobrar-se'l tria els dies de festa, generalment.

Causes?

És inevitable, davant la fulla del diari que us anuncia l'accident, de demanar les causes. Imprudència? Velocitat excessiva? Manca de llums? Pèrdua de la direcció? Mal funcionament dels frens? Cadascú ressegueix mentalment les possibles causes i va resseguint la columna del diari per veure si, efectivament, encerta.

Aquesta és la posició mental del que no és automobilista. Quina és la reacció de l'home que porta el volant? És molt més complicada. Sense voler, recorda moments de perill, evoca indrets on va néixer ben bé; recorda amb un cert impuls d'orgull moments de serenitat que van salvar-li la vida. I no es des cuida pas de recordar amb rancúnia

moments que per temeritat va estar punt de quedar-se a la carretera. Ara bé, ¿creieu que totes aquestes reflexions es converteixen en propòsits d'esmena? Fóra pueril d'imaginar-s'ho. Tots continuaran, impetuosos, en la seva imprudència habitual. L'un continuarà no sonant la botzina com sempre. L'altre estarà viatjant com fins ara el llum

PRECA

El de més enllà no s'avorirà a una velocitat més enraonada. Sembla, doncs, que la follia de la velocitat és incurable!

Una mena d'estadística

¿Quants accidents d'automòbil hi ha cada any? Proporcionalment al número d'automòbils que circulen. ¿Quin és el país més perjudicat? Aquesta segona pregunta pot contestar-se rodonament. És França. El país menys perjudicat és a dir, allí on es corre amb més impunitat és als Estats Units.

No cal dir que aquesta estadística oscil·la constantment. Generalment hom acostuma a llegir-la, amb finalitats evidentment d'esmena, a l'endemà dels dies festius, sobretot si s'apleguen dues

¡Cuidado!

Si haguéssim de cercar-hi una causa caldria cercar-la, evidentment, en motius d'educació. El pas de la dona sola als nostres carrers, la seva lliure assistència als camps d'esports, són fets relativament nous encara al nostre país. Els *magazines* estrangers i el cinema han donat una considerable embranzida a aquest nou estat de coses, per a no dir novíssim.

Ara, allò que interessa, en el nostre cas és de veure la influència que pot tenir la mà blanca — que generalment va enguantada — i no de blanc — al volant de cara a l'augment o a la minva del nombre d'accidents automobilístics.

A França — i en això la famosa *politesse* francesa no queda gaire bé — atribueixen la seva mortalitat en accidents automobilístics al gran nombre de dames i dametes que porten el volant, amb una fuga tan ocellívola com escau a llur figura. Al costat d'aquesta acusació trobem una mena de justificació galant. Se les emporta la velocitat perquè són més alades — escriu el cronista. I diu més avall: L'encís del paisatge arriba a seduir-les amb una seducció que és molt sovint mortal.

Per la nostra banda creiem autèntica l'estadística del Club Automobilístic de França i planyem els nostres veïns, però no ens avenim a acceptar les causes que ens donen d'aquest percentatge esgarrifós.

No aspirem, naturalment, a que tots els automobilistes posin aquesta doble pàgina, ben oberta, davant el seu volant. Però voldríem, això sí, que aquestes actituds decididament macabres d'aquests autos destruïts, sense arribar a enfellar-los la visió del paisatge ni el goig legítim de sentir-se lliscar sobre la carretera, els fes pensar que el seu automòbil radiant, pintat de fresc, amb neumàtics nous i un encuixinat confortabilíssim, pot adoptar l'actitud dels autos o d'aquesta pàgina, que ja gairebé no ho semblen. P. M.

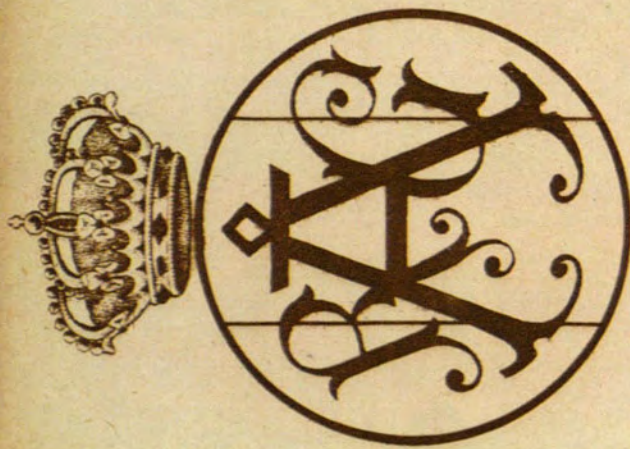

festes. L'estadística, llegida així és encara més esgarrifosa. Hom pot anar afinant la cosa i arribar a concloure que cada tants minuts hi havia un accident.

Hi ha encara l'estadística a fer del percentatge d'accidents greus o lleus que hi ha. Decididament, hom arriba a concloure que la xifra és extraordinàriament favorable als accidents que no acaben al cementiri. L'automòbil no és una màquina ferotge. Així, doncs, quin paper fem nosaltres en aquest mapa, ben tros macabre? Un paper no gaire lluit. Proporcionalment, els nostres automobilistes sembla que no són pas els més folls. Encara aquí una altra dada, no sé si falaguera o no.

Les mans blanques al volant

Espanya és d'entre els països d'Europa allí on hi ha menys dones que conduïxen el volant. ¿Què vol dir això? No vol dir pas que siguin menys coratjoses les nostres dones que les dels altres països, ni que tinguin menys condicions de serenitat.

ANTIF S.A.

COMPANIA DE SEGURS DEL REIAL AUTOMOBIL CLUB D'ESPANYA

OFICINA PRINCIPAL:
Comité de Peñalver, 24 - MADRID

SUBDIRECCIÓ A CATALUNYA:
Ronda Universitat, 15, 2.^{on}
Teléfono 16974

Dany i pèrdua del cotxe
Aquesta Companyia cobreix els riscos dels cotxes automòbils.

Per topada, incendi, paral o corrent. Per robatori consumat o intent de robatori. Per acte mal intencionat de tercera persona. Per accidents o incendi durant el transport.

Reponsabilitat civil

Per accidents o incendis causats pel cotxe assegurat a tercers persones, a la propietat o animals pertanyents a dites tercers persones. Tot això en una sola pòlissa combinada, que val per tota l'Europa i rescindible en qualsevol moment.

EL SOL DE MITJA NIT:

I.—Mal caràcter, enc que milionària, Rosina està a punt de casar-se amb Enriquet, i voldria emprendre un viatge de nuvis arriscat i heroic, que així és com escau a la dona moderna. Ah! poder veure el sol de mitja nit!

II.—I fins a la mateixa vigília del casament no cessa de sacsejar el pobre Enriquet per tal d'haver un bon viatge al Katzenjunga. Si no accedeix, Enriquet serà el més intel·ligent dels marits.

III.—El darrer dia de solter és per a Enriquet dia de greus preocupacions; la primera, de no fer tard de bon matí a la església, per tal de poder agafar l'express; la segona, si prendre bitllet per a Katzenjunga o per a Venècia.

IV.—L'Enriquet prepara el despertador; i les preocupacions no el deixen, ans van devenint greus i obsessiadores.

V.—En adormir-se té un somni heroic: s'és convertit en capità d'una expedició al Pol Sud... Ja la ballem: ja som camí de Katzenjunga.

VI.—A bord del bergantí «Cupídot», Rosina i Enriquet arriben a la badia de la terra de Francesc Josep III. Enriquet se sent rehabilitat davant dels ulls de l'ardida Rosina.

VII.—I heus ací que tot sol, com un cos gran, Enriquet desembarca per tal de sortir a la cerca i captura del sol de mitja nit.

VIII.—Ara la seva missió és de salvar greus perills en la perillosa empresa. Tot sigui pel dot... ah! què dic! tot sigui per Rosina...

IX.—En les seves perquisicions, Enriquet descobreix el Pol, i al seu bell mig, l'eix de la terra. Rosina cuita a hissar-hi la bandera barrada, i l'expedició entona a l'uníson el «Cant de la Senyera».

X.—De sobte el sol de mitja nit es posa a bruejar espantosament. Els expedicionaris murmuren: És el despertador qui ha espantat així el nostre capità!

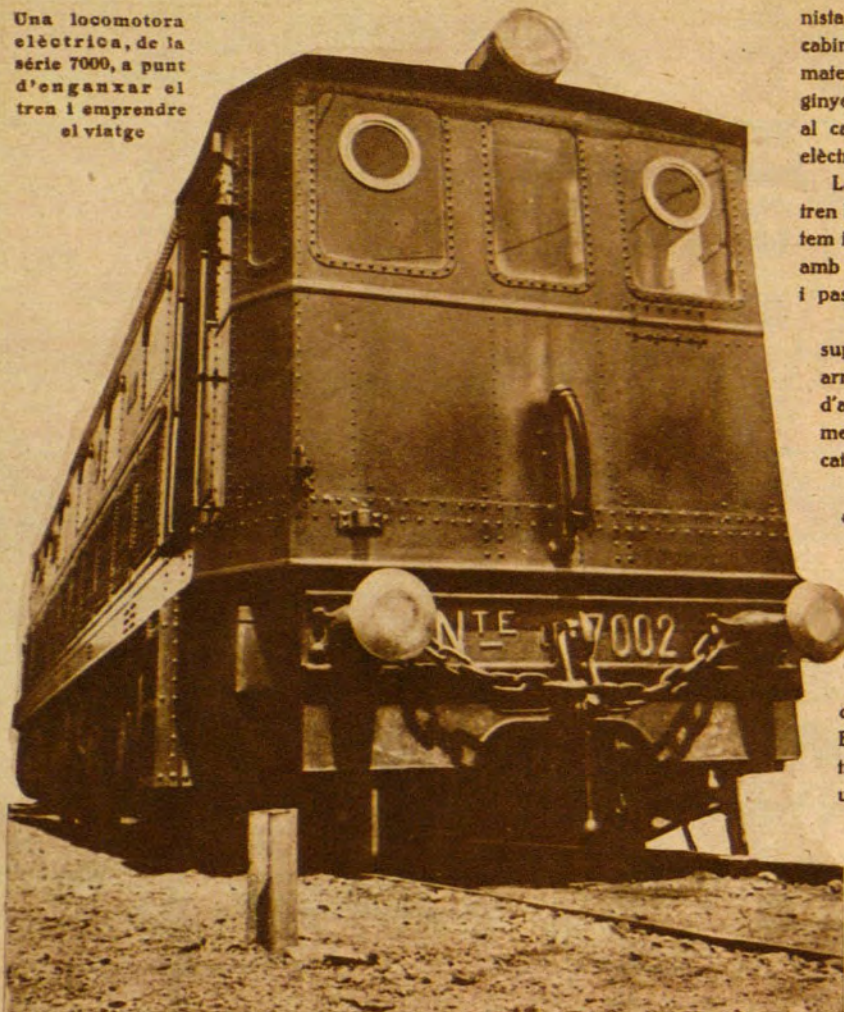

XI.—Però l'Enriquet reacciona èpicament. Ell no es deixarà pas espantar ni pel despertador més pintat!... No en caldria d'altra...

XII.—I així, com un heroi de bo de bo, bo i desolnt la tremenda comminació del sol de mitja nit, Enriquet es tomba a dormir sobre el costat del cor.

Una locomotora elèctrica, de la sèrie 7000, a punt d'enganxar el tren i emprendre el viatge

De Barcelona a Sant Vicents de Castellet dintre una locomotora elèctrica

FER el viatge dintre d'una locomotora, és a dir, a la cabina del maquinista, el mateix d'una locomotora de vapor que d'una elèctrica, no és pas per a un profà una cosa molt senzilla. Malgrat tot, era aquesta una idea que teníem ficada dintre del cervell des de fa molt temps, sobre tot pel que fa referència a aquestes modernes locomotores elèctriques que la Companyia del Nord ha posat en circulació entre Barcelona i Manresa o Sant Joan de les Abadesses.

Les dificultats provenen, com és natural, d'una sèrie de disposicions reglamentàries i de sancions severíssimes que impedeixen el que cap maqui-

nista, sense una autorització formal de la superioritat, pugui admetre dins la cabina de la seva màquina, a cap persona que no estigui afectat al servei de la mateixa. Proveïts, doncs, d'una autorització en forma que ens faciliti l'enginyer en cap de la Companyia, ens dirigirem acompanyats d'un fotògraf, al capdavant del carrer d'Ausies March, on hi ha el dipòsit de màquines elèctriques de la línia del Nord.

La màquina 7002 estava a punt de sortir cap a l'estació a enganxar-se al tren lleuger que surt a dos quarts de deu cap a Saragossa. Nosaltres hi muntem i tot seguit fem via cap a l'andana. En ésser l'hora justa el tren arrenca amb velocitat creixent cap a Sant Andreu, travessant per un seguit de carrers i passos a nivell que priven el maquinista d'apretar el control de marxés.

Tenim entès que entre l'Ajuntament i la Companyia existeix el propòsit de suprimir els passos a nivell, sempre tan perillosos i fins creiem que s'ha arribat ja a un acord; seria molt convenient que s'apressés la realització d'aquesta obra, perquè és un miracle que no ocorrin cada dia desgràcies lamentables, algunes de les quals poden revestir el caràcter de veritable catàstrofe.

El tren segueix, empresonat dintre les dues cintes d'acer, camí de Montcada i Sardanyola, en mig de d'hortes, camps, fàbriques i xaleis, travessant ponts i petites foradades.

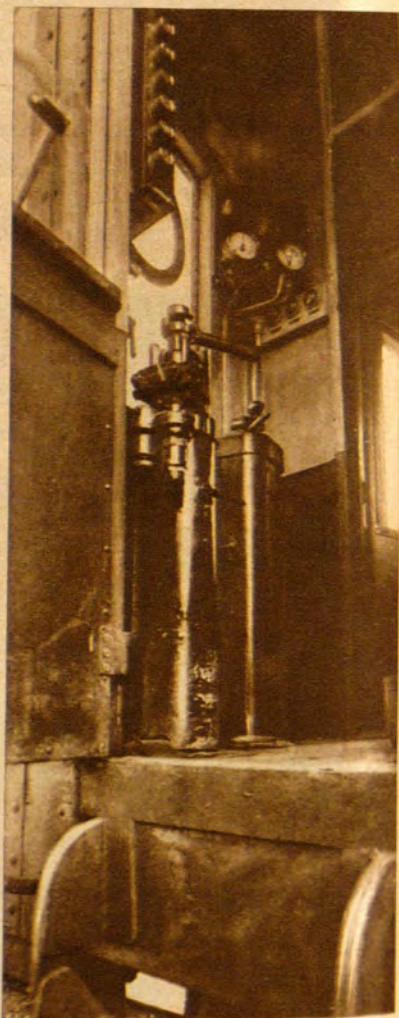
Pel camí demanem al nostre acompanyant, el sofs-cap de maquinistes, algunes dades respecte aquestes locomotores.

La Companyia — ens diu — té a les línies de Catalunya dues sèries de locomotores; la sèrie 7000, en una de les quals fem el viatge, que pesen 102 tones i la 7100, que són aquelles que tenen com una mena de capó d'auto i que pesen 110 tones. Són construïdes a Bilbao als tallers Euskalduna, en quant a la seva part mecànica i l'equipament elèctric construït a Suïssa per la casa Oerlikon i muntat a Espanya. Poden arrossegar un tren de 600 tones a una velocitat comercial corrent i en pendents fins del 13 per mil. S'alimenten amb un corrent continu de 1500 volts que posa en marxa sis eixos motors amb una potència total de 2100 HP. Per al servei de control, compressors

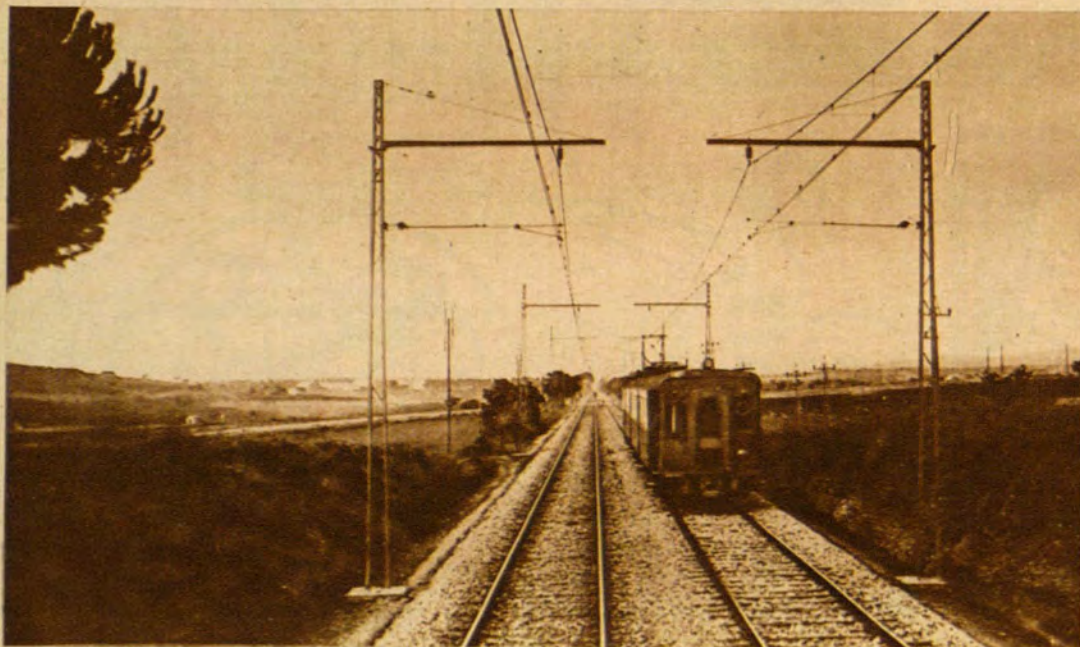
d'aire, enllumenat, etc. tenen diversos motors auxiliars moguts bé per una bateria d'acumuladors de 400 ampers, bé per un motor generador de quatre pols i de 80 HP. de força.

En arribar a aquest punt de l'explicació, el tren entrava a l'estació de Sabadell, voltada de fàbriques, plena de moviment i d'animació. El comboi segueix la via cap a Terrassa.

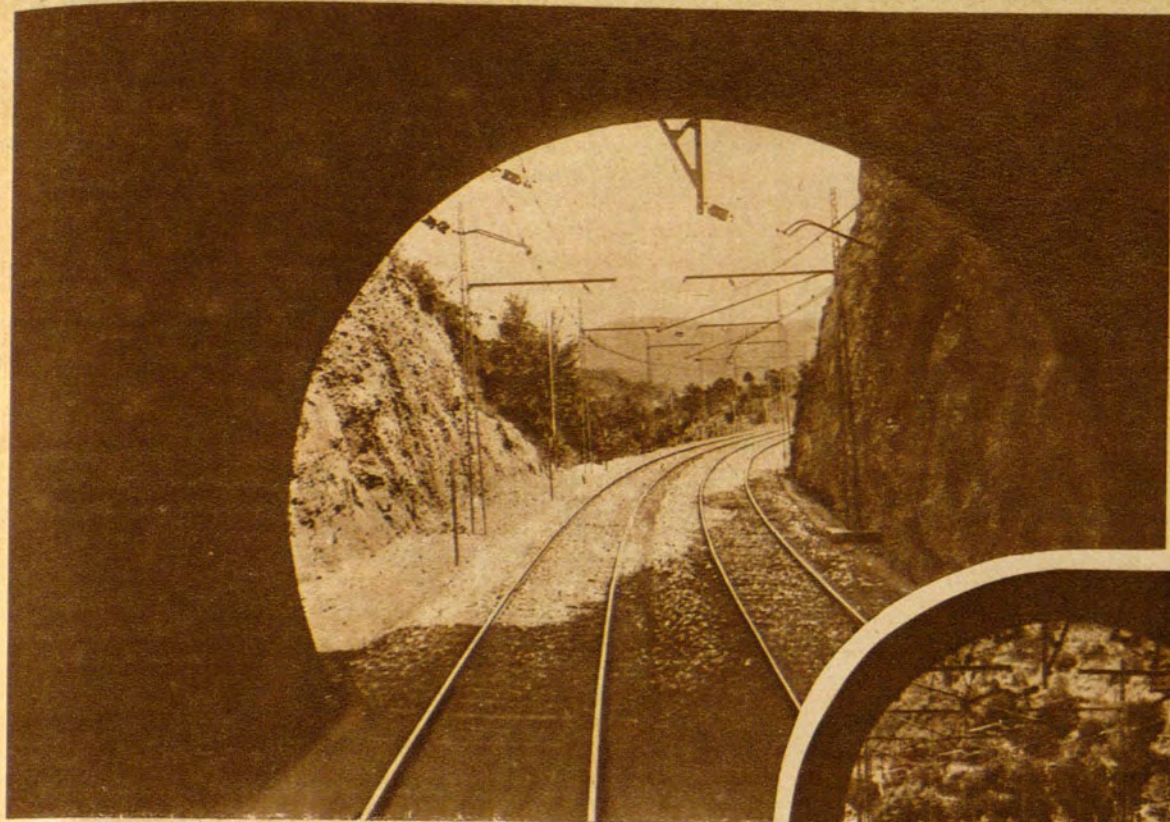
— El maneig d'aquestes màquines, deu ésser perillós per raó de l'alta tensió de la força emprada — preguntem al maquinista.

El «control d'home mort» (la maneta del recó, sota els rellotges) enginyós mecanisme que tenen els cotxes auto-motors i que salva la contingència d'un possible accident del conductor

En una espaiosa recta del pla del Vallès els cotxes auto-motors es creuen a velocitats vertiginoses, de més de 90 quilòmetres per hora

— Ho fóra si no s'haguessin pres precaucions. El maneig dels aparells de control es fa mitjançant un corrent auxiliar de 65 volts, pràcticament inofensiu. En quant als aparells tancats a l'interior de la locomotora, per on passa el corrent d'alta tensió, hom no hi pot entrar sense utilitzar una clau que en treure-la del seu lloc, produeix automàticament l'abaixament dels pantògrafs o ballestes col·lectores de el corrent. Si els pantògrafs no toquen els cables conductors, vostè comprendrà que pot entrar-se pertot impunement.

— Tenen la velocitat marcada?

— Sí; la velocitat està prevista per cada trajecte. En aquest de Barcelona a Manresa es tolera la màxima de 65 quilòmetres en ruta normal i per a recobrar retards, pot arribar-se fins als 85. Els trens tramvies auto-motors, marquen fins els 90. En proves i amb material buit, hem arribat als 120. Incorre en responsabilitat el maquinista que sobrepassa aquestes marques sense una causa justificada i a aquest fi, la màquina conté uns aparells anomenats taquímetres Teloc, que registren segon per segon i inscriuen en una cinta de paper les diferents velocitats que ha portat el tren.

Deixem enrera Terrassa, la ciutat del treball, i anem entrant entre desmuntats i foradades, cap a les envistes del Pla de Bages.

El Llobregat es descabdella a la nostra esquerra com un serpent de plata i en saludar la vila d'Olesa, veiem dibuixar-se la silueta inconfusible de la serrallada cabdal de Catalunya, el tron superb de la Reina dels catalans.

Seguim la lliçó de mecànica.

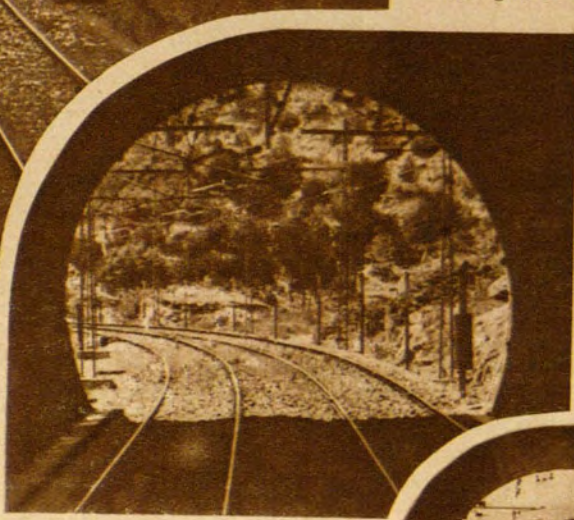
— I de frens, con n'estem?

— El frenatge es fa per aire comprimit. Cal tenir en compte que els frens per al buit sols permeten exercir una pressió d'1 kg. per cm. quadrat, mentre que els d'aire comprimit, arriben a pressionar a raó de 5 kg. Aquests frens permeten parar un tren llançat als 60, en pocs segons i de forma progressiva de manera que hi hagin el mínim de molèsties pels viatgers. Demés hi ha el frenatge per recuperació que retorna a la línia un corrent que disminueix en forma ben sensible el consum total d'energia.

Passem per Monistrol, primer graó de la muntanya san-

ta, la serrallada de Montserrat que es dibuixa precisa i retallada en el blau del cel i sembla convidar-nos a donar el Déu vos guard a la Moreneta. Per fi arribem a Sant

Els túnels, vistos des de la cabina de la màquina, ofereixen belles perspectives, d'un immens aparell òptic

Vicents de Castellet, on hi restem nosaltres perquè allí es fa el canvi de la màquina elèctrica per la de vapor. Esperarem un tren elèctric que dintre de poc passarà i ens retornarà a Barcelona. Arriba, hi muntem i veiem la cabina tan estreta, que sols hi pot anar un home sol. Sigui com vulgui, nosaltres ens hi encabim.

Per tal d'evitar un accident en el cas que el conductor, per qualsevol causa perdés el control del tren (desmai, mort sobtada, etc.) hi ha un mecanisme ben curiós que en diuen «control d'home mort» que fa que si el maquinista deixa d'apretar una palanca, sense la qual el comboi no es posa

en moviment, el tren resta parat en sec al cap de pocs metres. Pel demés, el funcionament no ofereix res de particular, més que la major velocitat com ja havem dit. Cada parell de cotxes forma un «grup-unitat-tren» de manera que no poden formar-se combois més que afegint-hi cotxes de dos en dos. Un cotxe conté els motors de tracció i la bateria d'acumuladors i l'altre els motors auxiliars, compressors d'aire, calefacció, llum, etc.

Arribem per fi a Barcelona, plenament satisfets de l'excursió que ens permetrà assabentar als nostres lectors de coses ben curioses i que potser alguns ignoraven.

J. V. A.

Una corba de la via permet al fotògraf de treure aquesta vista que amb el reflex dels vidres de la màquina produeix un efecte altament curiós. — FOTOS GASPÀR

L'ASSASSINAT DE ROGER ACKROYD PER A. CHRISTIE TRADUCCIÓ PER AIMATGÜ

(Continuació del número anterior)

Prosseguí:

—¿Dieu que el senyor Ackroyd ha emès la hipòtesi que es tractava d'una persona del seu voltant? Però això és massa vague.

—¿No creieu que el mateix Parker podrà ésser l'home que cerquem?—vaig suggerir.

—Es ben possible. Ben segur que escoltava a la porta quan vàreu sortir. Després, més tard, miss Ackroyd l'ha trobat a punt d'entrar al despatx. Suposem que hi hagi tractat d'entrar quan ella s'havia allunyat. Ha pogut apunyalat Ackroyd, tancar la porta per l'interior i després obrir la finestra, que ha saltat, i entrar després per una altra porta, el pas per la qual s'ha assegurat prèviament. Què us sembla?

—Només hi hauria un punt obscur—vaig fer—. Si Ackroyd va continuar llegint la carta després de la meua sortida, com tenia la intenció de fer, no penso que hi hagués reflexionat gaire temps. Amb el caràcter violent que tenia, hauria cridat immediatament Parker i l'hauria renyat furiosament.

—Potser no havia encara acabat de llegir la carta—suggerí l'inspector—, car sabem que a dos quarts de deu parlava amb algú. Si aquest visitant ha entrat de seguida que heu marxat i si de seguida hi ha entrat després miss Ackroyd per a donar la bona nit al seu oncle, aquest no pogué acabar de llegir la carta abans de les deu.

—I la comunicació telefònica?

—Es el mateix Parker que us deu haver trucat... potser s'ha adreçat a vós abans de pensar en la porta tancada i la finestra oberta. Després deu haver canviat d'intent o agafat por, i s'ha decidit a negar. Podeu creure'm; deu haver passat així.

—Potser sí—vaig dir, dubtant.

—De totes maneres, per l'oficina central sabrem d'on venia aquesta comunicació. Si partia d'aquí, ningú més que Parker ha pogut telefonar. És segurament l'home que cerquem. Però no en parlem. És inútil d'espantar-lo abans que tinguem totes les proves. Prendré precaucions per tal que no ens fugi, mentre que aparentment farem veure que sospitem del misteriós estranger.

Estava assegut davant de la taula i s'acostà al cadàver.

—L'arma ens hauria de donar un indici, car és una arma estranya.

S'inclinà i examinà el mànec atentament. Amb precaució tragué el punyal de la ferida,

agafant-lo per la fulla. Després, sense tocar el mànec, el ficà dins d'un vas xinès que decorava la xemeneia.

—Sí—reprengué—, és una vertadera obra d'art i no n'hi deu haver dos d'iguals.

L'arma era, en efecte, bella. Tenia una fulla fina acabada en un puny delicadament cisellat. L'inspector contemplà la punta i féu una ganyota.

—Déu meu, que ben esmolada! Amb aquest punyal una criatura podria matar un home sense dificultat. És una perillosa joguina.

—Puc examinar ara el cadàver?—vaig preguntar.

—Feu.

Vaig fer-ho minuciosament.

—I què?—va fer l'inspector, quan vaig haver acabat.

—Us faré gràcia en les expressions tècniques que empraré en el sumari—vaig dir—. El cop ha estat donat per un home amb la mà dreta, i la mort fou instantània. Per l'expressió mateixa de la víctima crec poder afirmar que l'atac fou completament inesperat i que Ackroyd ha mort, sens dubte, sense saber qui era el seu agressor.

—Els criats saben caminar tan silenciosament com els gats—digué Davis—. Aquest crim no em sembla misteriós. Mireu el puny de l'arma.

Vaig mirar.

—Suposo que vós no les veieu pas; però jo les percebo distintament les empremtes digitals.

I va recular un xic per tal de veure l'efecte que em feia la seva afirmació.

—Sí—vaig replicar lentament—. Ja m'ho pensava.

No comprenc pas per què em suposava desproveït de perspicàcia. Llegeixo novel·les policiaques, diaris, i sóc un home bastant cultivat.

Penso que l'inspector fou una mica vexat de no veure'm molt sorprès. Prengué el vas de xina i m'invità a seguir-lo fins a la sala del billar.

—Vull preguntar al senyor Raymond si coneix aquest punyal—digué.

Després d'haver tancat la porta amb clau, ens adreçarem a la sala del billar, on trobarem Geofroy Raymond.

L'inspector li mostrà l'estilet.

—Coneixeu això?

—Ja ho crec... estic quasi segur que aquesta arma fou donada al senyor Ackroyd pel major Blunt. Prové del Marroc... no, de Tunis. ¿El crim ha estat, doncs, perpetrat amb aquest punyal? És extraordinari, quasi impossible! I, no obstant, no deu haver-hi dues armes iguals! ¿Puc anar a cercar el major Blunt?

Sense ni esperar resposta, partí.

—Bon xicot!—digué l'inspector—. Hi ha en ell alguna cosa d'honorat i d'ingenu.

Jo compartia aquesta opinió. En els dos anys que estigué de secretari amb Ackroyd, mai no l'havia vist de mal humor, i sabia que havia aconseguit admirablement els seus deures. Vingué al cap d'un instant acompanyat del major Blunt, i digué amb veu emocionada:

—Tenia raó: és el punyal tunisenc.

—Però el major encara no se l'ha mirat—objetà l'inspector.

—Me n'he adonat des que vaig entrar al despatx—féu tranquil·lament Blunt.

—I l'heu reconegut?

Blunt féu que sí amb el cap.

—Per què no ho heu dit?—demanà l'inspector, com si dubtés.

—Mal moment—declarà Blunt—. Molt de mal s'ha causat per paraules inconsiderades.

I sostingué amb calma l'esguard de l'inspector.

Aquest darrer remugà un xic i després agafà el punyal, que presentà a Blunt.

—El reconeixeu amb tota certesa?

—Absolutament. No tinc cap dubte en aquest punt.

—¿On es trobava habitualment aquest objecte? Podeu dir-m'ho?

Fou el secretari qui respongué:

—A la vitrina de plata del saló.

—Però com?—vaig cridar.

Tots em miraren.

—Què hi ha, doctor?—preguntà l'inspector.

—Res.

—No obstant...

—Es talment insignificant—vaig dir, com excusant-me—. Quan vaig arribar per a sopar vaig sentir com es tancava la tapa de la vitrina del saló.

Vaig llegir un cert escepticisme i una sospita en la cara de l'inspector.

(Seguirà en el número vinent)

LA REORGANITZACIÓ DE LA "CASA DE CATALUNYA", A PARÍS

Els estrangers o els provincians que vénen a París, es meravellen del bé de Déu de diaris que, tot dient-se «de París» evocuen un agrupament de races, de llibertats regionals i de llengües moralment autòctones.

Així veiem «Le provençal de Paris», «Le limousin de Paris», «L'auvergnat de Paris...» Gairebé tots aquests diaris són l'emanació d'una societat corresponent. Els provençals, llemosins, auvernesos, bretons, tenen un local on es reuneixen i on no parlen sinó provençal, auvernes i bretó, on es recomanen mútuament els amics que cal situar, els infortunats que cal socórrer. Hom hi bescanvia també invitacions per a les exposicions d'obres d'artistes originaris del país nadiu. En els locals — salvats així de l'anonimat parisienc — es celebren tot de balls, banquetes, festes regionals... Aquests dies vénen a ésser com unes ambaixades de les regions franceses. L'interès moral i social d'aquestes reunions, consisteix a fer desaparèixer les distàncies socials i les barreres dreçades per la política de campanar.

Un dels agrupaments en els quals es palesa amb més regularitat i sentit fraternal l'esperit col·lectiu, és en els dels rossellonesos.

Heu de saber que, en endavant, els catalans de la península podran comptar també amb una entitat fraternal: la «Casa de Catalunya», que és situada al n.º 130 del «Boulevard St.-Germain».

Els catalans de França, bell punt han sabut la cosa, han volgut que, de cop i volta aquesta desinteressada associació prengué una gran embranzida.

Els francesos, és a dir, els parisencs, que sovint no surten del suburbi de París, es pregunten si podran trobar a la «Casa de Catalunya» les dades etnogràfiques, literàries, artístiques, que llur nativa curiositat intel·lectual podria suggerir-los.

És evident que Catalunya hi té un esdevenidor, per modest que pugui ésser.

Hem anat a veure els nostres amics, coneguts i desconeguts, a casa seva: El que ens ha rebut és el pintor Pau Planès. Cordial com sempre, una mica preocupat, Pau Planès participa a França en un moviment modernista que no deixa un minut en repòs el seu esperit; el seu magí i la seva paleta són agitats pels més alts atans d'estètica, però, convençut que un català es deu als seus compatriotes, ens dona hora entre els seus compatriotes, el dia en què són més nombrosos: el dissabte, i ens mostra els locals reservats, després d'una pila d'esforços, a les reunions catalanes.

— Quin és el vostre programa? — li demanem.

És tant vast que gosaria a dir il·limitat. No ens manquen pas iniciatives, però, com que les dificultats materials ens entrebanquen, si us plau, no parlarem sinó d'allò que serà realitzat tot seguit. Això no exclou pas l'audàcia. Concretament, ja tenim realitzacions: el butlletí, el Comitè teatral, la petita biblioteca, excursions i festes. En les nostres reunions del dissabte ja trobem que ens manca espai! Hi ha tot d'artistes entre nosaltres; Ferrer, dels vidres bufats del qual m'heu parlat. Gisperi, un pintor que no ha pas dit la seva

El senyor Pau Planès i els seus companys, que regixen els destins de la «Casa de Catalunya» de París

darrera paraula, Casanellas, Calsina, Costa, també pintors; Alba, Mlle. Solà que toca... i encara els que em descuido. Volem crear una escola catalana, a París, ocupar-nos de qüestions comercials i turístiques.

Pau Planès preveu personalment la creació de seccions autònomes, especialitzades, cada una amb la seva vida pròpia i uns tècnics al davant. Però sobre aquest punt, cal que guardi la discreció que m'ha estat imposada.

— ¿I materialment com us ho feu? ¿Creieu que els compatriotes de la península poden ajudar-vos?

— No tenim pas gaires mitjans. L'únic fons és la modesta cotització que nosaltres, socis, ens hem imposat. Dic modesta, situant-nos al punt de vista de la vida de la nostra entitat, car, altrament, — els temps són difícils a París — cal lloar el sacrifici veritable que representa aquesta cotització per molts de nosaltres. És ben cert que un ajut econòmic amb una forma de subvenció ens permetria de desenrotllar-lo millor. Seria ben de desitjar, perquè

un centre català d'una certa envergadura a París, tindria una feliç influència. El comerç i la indústria dels dos països en foren afavorits. El turisme també. Al comerç intel·lectual i artístic, ja intenc que hi ha entre París i Barcelona, li fóra obert un camí nou.

— En els meus viatges a Barcelona, he pogut constatar que a desgrat de tot allò que lligava els catalans a nosaltres, francesos de civilització mediterrània, el lligam podria ésser encara més enfortit. Mistral ens ha fet conèixer millor i ens ha fet amar els uns als altres.

— Sí — m'objecta Pau Planès. Però qui sap si els catalans de París no han comprès encara l'interès immens d'aquest lligam. Qui sap si a Catalunya hom ignora encara que la «Casa de Catalunya» pot facilitar aquest apropament.

— La «Casa de Catalunya» ja ha fundat un butlletí que els membres de la casa i uns comerciants generosament sostenen. En aquesta fulla cordial, hi és inclòs tot allò que interessa la vida catalana a París. Naturalment, la seva extensió és en relació directa amb els sacrificis que sabran imposar-se els amics de la Catalunitat, de París i de Catalunya.

Pregunto a Pau Planès, acompanyat del seu secretari Gaston, tot enervorint per la causa de l'amistat catalana, què és el que preveu en el futur.

— Ens arriben cada dia adhesions noves. Els catalans, tot just arribats, ens visiten i vénen a informar-se a la «Casa de Catalunya», de París. L'element jove és amb nosaltres. Així podem tenir totes les esperances. Fa pocs dies hem acompanyat Rafel Gamis i els seus, que se n'anaven a Barcelona. Ja heu vist l'òpat de comiat que vàrem oferir-li.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

El més bell ornament de la «Casa de Catalunya»: un quadro del president

FOTOS «IMATGES»

Un grup dels catalans associats de París

Una estrella eclipsada

MASSA ganyotes... Aquesta dona es fa pesada. Massa ganyotes...

Es projectava l'«*Evangelina*» de Dolores del Río al Catalunya, i nosaltres que hem admirat molt de temps la magnífica artista mexicana, patirem de sentir aquestes opinions d'uns espectadors veïns; de comprovar que estaven encertades, i de constatar el disfavor en què ha caigut Dolores del Río. Un disfavor irremeiable i absolut, que ens ha fet oblidar, tot d'un cop, tota la glòria súbita i esplendorosa de l'actriu de Carewe, que tres anys enrera omplia la premsa i les nostres imaginacions de tot d'històries i de fotografies espeterrants: divorcis i sous fabulosos, amors desesperats i viatges triomfals, noves «superproduccions» i grans vistes dels superbs interiors dels seus domicilis...

S'ha acabat tot. Diuen que per culpa del cinema sonor. De la «revolució» del cinema sonor. Dels destronaments imprescindibles que tota revolució comporta.

Altres diuen que per culpa de *Los Amores de Carmen*, aquella desastrosa paròdia de la novel·la de Mérimée que a l'estranger va fer tan goig i aquí tan poca gràcia...

Aneu a saber. El cas és que el silenci —el terrible «silenci sepulcral» dels oblids— s'ha fet ja fa temps sobre el nom sonor de Dolores Asúnsolo. I és endebades que alguna gazetilla escadussera ens parli encara en les fulles cinematogràfiques, de la supervivència d'aquella «réclame» sensacional. El públic ja no fa cas d'aquesta gazetilla. Les produccions de l'estrella tan afanyosament adquirida pels Artistes Associats, van minvant cada vegada...

— Això és el públic — ens expliquen els empresaris — El públic que és capriciós com ell sol, i que ara li ha donat per la Jeanette Mac Donald, perquè surt en camisa

En una escena de *Evangelina*, el film que ha precipitat la decadència de Dolores del Río

Dolores del Río, una de les estrelles predilectes del cinema mut, ha estat una de les primeres víctimes del cinema sonor

tota l'estona i perquè té bona veu. Ves que hi fareu! Avui té el rampell de la Jeanette Mac Donald. Demà en tindrà un altre. I demà passat, un altre.

Ja podria ésser. Però els tècnics ens han donat opinions més concretes sobre la decadència de la Dolores del Río.

— El cinema sonor, i res més que el cinema sonor en té la culpa. El cinema sonor ha fet fracassar Dolores del Río, com ha fet fracassar Janet Gaynor, i com segurament farà fracassar la Greta Garbo. Només que així com la Janet Gaynor ha caigut per culpa de la seva petita ronquera, microfònicament desastrosa, la Dolores del Río ha caigut per culpa del seu gest fort, no «fotofònic». El gest de Dolores del Río, registrat el setze del cinema mut, és un gest meridional, vibrant i apassionador, el gest que va consagrar-la al *Preu de la Glòria*. Però el gest de Dolores del Río, registrat el vint-i-quatre del cinema sonor — molt més lent — resulta el gest excessiu, «grimaçant», desorbitat d'«*Evangelina*», que ha estat el que l'ha tirada a perdre. Perquè «*Evangelina*», és clar, era una pel·lícula parlada, que aquí va presentar-se muda.

Sigui com sigui, el cas positiu i llastimós és que la Dolores del Río s'ha passat de moda i que el seu destí cinematogràfic ha estat efímer i refulgent com el d'una *étoile filante*.

Deu ésser amb aquest motiu probablement que la desenganyada vidua de Jaume del Río, s'ha casat, fa uns dies, a Nova York, amb un bon senyor burgès i acomodat que l'ajudarà segurament a acabar beatíficament els seus dies en un d'aquells confortables interiors mexicans que hem vist retratats tantes vegades...

IRENE POLO

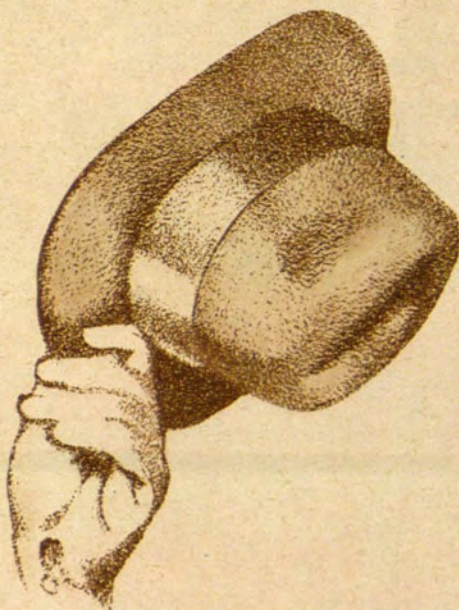
El cèlebre maromista americà Norman Terry ha executat darrerament a Detroit (Michigan) les seves acrobàcies artístiques a la vertiginosa alçada de 730 metres. En aquesta ocasió, el veiem fent els seus exercicis sobre una corda que va del Wolverine-Hotel al Fox-Theatre. Terry té 23 anys. No es pot dir que no sigui un xicot aprofitat.

(FOTOS
DELIUS)

A Chicago ha estat inaugurada darrerament la casa més gran del món. Pot allotjar 40.000 veïns. La foto mostra aquesta gran construcció que s'anomena *Merchandise mart*

VERITAS

PERFUMERIA
GAL MADRID
LONDRES
NUEVA-YORK
BUENOS-AIRES

FLASCÓ

2 Pts.
TIMBRE APART

**VOSTÈ SALUDA
SENSE DESPENTINAR-SE**

quan usa Fixol. Fixa els cabells per tot el dia, sense empastar-los ni deixar-los greixosos. Té el perfum discret de les violetes.

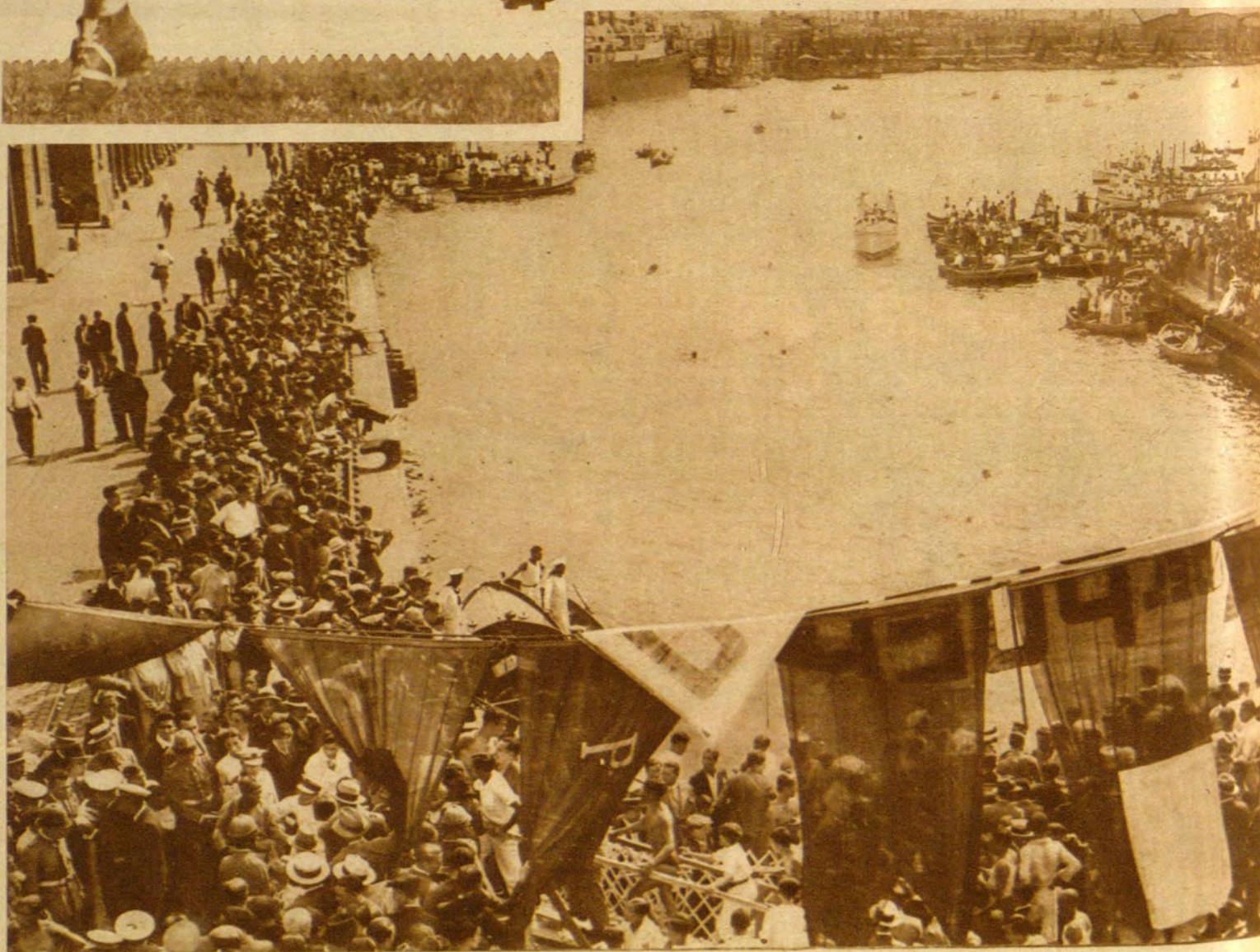
Fixol

Dona distinció al pentinat.

El diumenge esportiu

Ja en la primera jornada del Campionat de Catalunya de Futbol, el «Barcelona» s'ha posat al davant de la classificació. Aquesta rara performança l'han facilitada els empats de l'«Europa» amb el «Badalona» i de l'«Espanyol» amb el «Júpiter», i, no cal dir-ho, la victòria de «Justesse» del «Barcelona» sobre el «Sabadell». — A la silueta, una clàssica jugada de Samitier. A dalt un moment del partit «Europa» - «Badalona».

● La Travessia del Port

700 nedadors varen prendre part en la Travessia del Port, celebrada diumenge al matí. 700 nedadors! És el rècord del món de participants en una prova de natació.

En la fotografia de la dreta, veiem el moment de la sortida dels nedadors. L'espectacle és realment impressionant.

A baix, en la doble plana, una vista panoràmica de l'arribada. A la rodona, Ramon Artigues, de l'«Atlètic», primer classificat, en el moment d'arribar, després de recórrer els

quatre quilòmetres de la prova.

A la foto de l'esquerra, la senyoreta Aumacelles, primera dona classificada, i la senyoreta Josefina Torrents que es classificà en segon lloc.

FOTOS
CASES
I GASPAR

ELS 71 ANYS DE FRANCESC MACIÀ

SET anys d'exili. Aviat és dit. I tant com costen de passar.

— Quan penso que s'apropa el moment en què tornaré a trepitjar terra de Catalunya—ens diu Francesc Macià—sentó una emoció que no sé com explicar-la.

Imaginu aquest home eternament jove als 71 anys — els ha fet el 21 d'aquest mes — que ha de marxar de Catalunya i que quan cau el Govern de la Dictadura veu obertes totes les portes de la seva Pàtria per a tots els catalans, menys per a ell. Per a ell que estava en els rengles dels catalans que l'estimaven més.

— Quan anàvem a Prats de Molló — diu — sabem que o guanyàvem o ens mataven. Tots dos eren camins dignes. I sabeu el què és, quan ja tenim allò que tant hem cobejat a l'abast de la mà, que us diguin:—Sabeu? s'ha morit! — Aquest és l'efecte que ens va produir la derivació de la nostra empresa. I aquest home que es jugava la vida, de debò, — de debò catalans incrèduls, de debò renegats, que heu pensat i heu dit que estava combinat amb Martínez Anido — aquest home és a Brussel·les, sol, en la sola companyia d'algun bon amic,

— avui, encara, Bordes de la Cuesta—allunyat de la seva terra, sol en la seva tragèdia d'home que estima la seva Pàtria i té prohibit de posar-hi els peus.

Hem anat amb ell a recórrer els boscos romàntics de la Cambra i de Soigues, hem vorejat Waterloo, hem traspassat Tervueren. Macià caminava amb delit com un minyó de vint anys. Sota l'obaga romàntica sentíem en Macià el cabdill prest a tots els sacrificis. Els soldats eren lluny però al primer toc de clarí venien al seu entorn, per la victòria.

aquest clima belga, on plou i fa sol alternativament cada deu minuts, i a l'hivern arriba a fer temperatures de 18 graus sota zero i els diaris porten sempre en els seus fets diversos, morts de congestió, al mig del carrer, de sobte, de transeünts?

Macià o l'optimisme, podríem dir. Cal sentir-lo, per a convèncer-se'n.

L'optimisme després de 7 anys d'exili i d'un viatge per Amèrica amb passaport de *sense Pàtria* (agraïda), coneixent unes quantes presons i trobant closes una pila de fronteres.

Quan sentiu parlar Macià, resteu com esbaleït. Quina fermesa, quina certitud, quina convergència, quina abnegació, quin home! L'escolteu. Els seus ulls s'il·luminen en parlar de la Pàtria, la seva veu, mai vacil·lant, és d'un to cru, tallant quan parla dels que mercaderen amb els sentiments de Catalunya. Tenim la convicció d'estar escoltant un home d'una fusta diferent de la fusta dels altres homes.

Quan anem amb ell per Brussel·les, veiem com els belgues que el coneixen el miren amb respecte, amb aquell respecte que inspira l'abnegació. D'ací, d'allà, vénen salutacions efusives.

Macià se sent cada vegada més jove. Aquests dies eren a Brussel·les els pares d'un català que s'hi ha establert. Varen haver d'avançar llur retorn perquè el clima belga no provava al pare.

— És clar, home de Déu — feia Macià, parlant amb el fill—. I qui el fa viatjar a la seva edat. Si deu tenir una pila d'anys.

— 58 féu el fill.

I Macià, tot rient: — Jo li dic vell perquè en té 58

i no em recordo que passo del 70.

Però sabeu què és als 70 anys viure en

Estem certs que el dia que Macià torni tindrà al seu costat el bo i millor de Catalunya, i quan diem el bo i millor volem dir el poble que és el que s'hi ha de donar per entès. No ens plau. No ens plau aquesta simpatia, qui sap si, en part d'aquest poble, simplement pel gest, per l'actitud.

Voldríem que quan Macià torni, ara aviat, no tingués ningú al seu costat.

Fóra trist i fóra injust, però ho voldríem, pel gust de veure com no tenint ningú, el primer dia que el poble l'escoltés se li posaria de seguida al costat,

JOAQUIM VENTALLÓ

Brussel·les, setembre 1930

Diumenge, dia 21, Francesc Macià va complir 71 anys. En aquesta fotografia, molt recent, el veiem passejant pels carrers de Brussel·les

La darrera fotografia de Francesc Macià, al balcó de l'hotel on viu, a Brussel·les

Recorden sempre el gran licor estomacal

CAPRINET